

చక్రవర్తి బి. ఏ. చదివాడు.
 మూడేళ్ళు అష్ట కష్టాలనడిచి చదివాడు.
 ఏం తోచక చదవలేడు.
 పరలాకి చదవలేడు.
 విజ్ఞానంకోసమూ కాదు.
 బ్రతుకు తెలివైన కోసం. ఉద్యోగం కోసం చది
 వాడు.

ఇంట్లోని మట్టి తప్ప మిగతావంతా పూడ్చి
 తనేదోవుద్ధరిస్తాడని చదివించినతెలివండ్రులు. ఉద్యో
 గంనుందిరిచేయిన తండ్రి. జీవితంనుండి రిజైరవ
 బోతున్న తల్లి కోసం చదివాడు. తనమీదే ఆశలు
 పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్న చెల్లిపెళ్ళికోసం చదివాడు

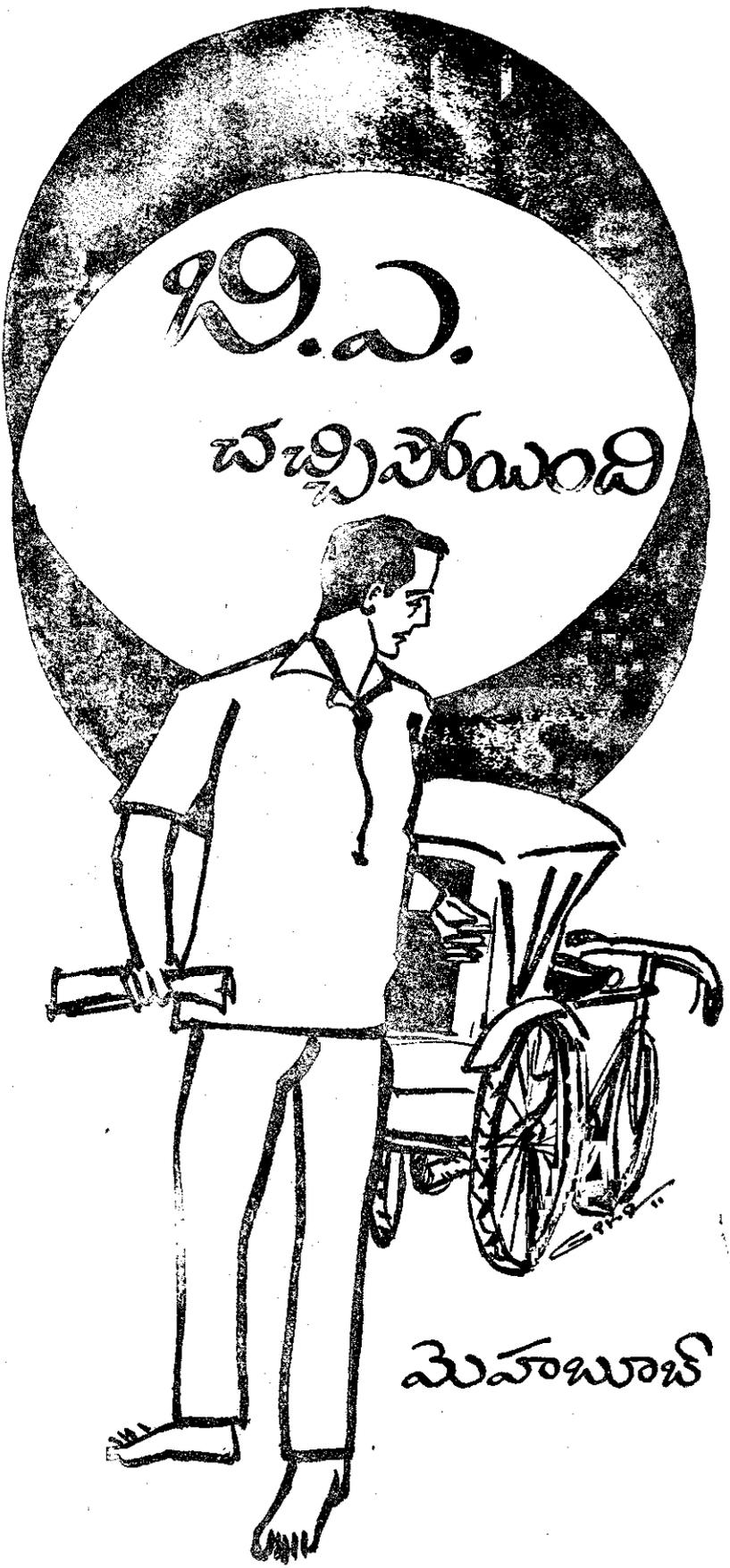
చక్రవర్తి అందుకోసం చదివాడు బి. ఏ.
 డిగ్రీ చేతికొచ్చి నప్పటినుంచీ తిరుగుతున్నాడు ఉద్యోగం
 కోసం. కాళ్ళుకొనసాలు. వెన్నిళ్ళుకట్టుకోకపోయానా.
 అరిగిపోయినపాతజోళ్ళనేపేసుకొనితిరుగుతున్నాడు.
 అవీసు. అవీసుచుట్టూ వ్రత అవీసు చుట్టూ తిరుగు
 తున్నాడు. తిరిగిన అవీసుచుట్టూ మళ్ళీ మళ్ళీ తిరుగు
 తున్నాడు. అరిగిన జోళ్ళతోనే తిరుగుతున్నాడు.
 విసుగూ విరామంలేకుండా తిరుగుతున్నాడు. అప్పు
 డప్పుడు అన్నపానాదులుగూడ వదులుకొని తిరుగు
 తున్నాడు. తిరిగి తిరిగి వట్టి చేతుల్లో యింటి కొస్తు
 న్నాడు.

ఆర్మెల్ల తిరిగాడు.
 ఈ ఆర్మెల్లలో తెలివిన వారికి తెలియనివారికి
 నమస్కారం పెట్టాడు. ఒకటికొకటికొద్దు పెట్టాడు.
 ఉద్యోగం యిస్తారనే నమ్మకముంచే కాళ్ళుగూడా
 పట్టుకొనేవాడు. కాని అతనికి ఆ అవకాశమివ్వ
 లేదెవరూ.

ఆర్మెల్లనుంచి ఆ దేవ వి గా తిరుగుతున్నా
 ఉద్యోగం దొరకలేదు. చక్రవర్తి బి. ఏ కి
 గుమాస్తా నౌకరి కాదుగదా నౌకరువనిగూడ దొరక
 లేదు కనీసం.

- ఎట్లా దొరుకుతుంది :
- ఎందుకు దొరుకుతుంది :
- అస లెందుకు దొరకాలి :
- ఉద్యోగానికి కావల్సిన అర్హతల్లో ఒకటైనా
 ఉందా అతనికి దగ్గర :
- విజమిన్ ఎం. (మనీ) వుందా : - లేదు.
- బోనీ, వి జి మిన్ ఆర్. (రికమెండేషన్)
 వుందా : - అదీ లేదు.
- కనీసం, మిసెన్ మినిష్టరుగారి మేనత్త దత్త
 వుతుందా : - కానేకాదు.
- మరి ఎట్లా దొరుకుతుంది :
- ఇంతెట్లా దొరుకుతుం చదవడా :
- ఉందిగదా బి. ఏ. డిగ్రీ :
- ఎవని క్యావాలి బోడి బి. ఏ; యం. ఏ.
 డిగ్రీలు :

బి. ఏ. లకూ ఎం. ఏ. లకూ ఉద్యోగా లిస్తూ
 రవి ఎవరన్నాడు; ఉద్యోగానికి బి. ఏ; ఎం. ఏలు కావా
 అన్న దేవదు : ఈ విషయం తెలియకనే పాపం
 చక్రవర్తి బి. ఏ. చదివాడు. అందుకనే
 ఉద్యోగం దొంకలేదు. దొరుకుతుందనే ఆశలేదు.

మెహబూబ్

దొరకారి అనే రూల్ అంతకన్నా లేదు.

భారత్తం కాడుగదా బై నాక్యలర్స్ లోంచి చూచినా కనుమాపు మేర దూరంలో ఉద్యోగం కాడుగదా దాని వీడగూడ కనిపించటం లేదు.

అందుకే ఆ ప్రయత్నం విరమించుకున్నాడు చక్రవర్తి. బి. ఏ...వదివేల నమస్కారాల వెట్టి మరీ విరమించుకున్నాడు.

వీటి వివరపుంటున్న రికార్డులతో మాటలు కలిపి కాకాహోలల్లో పావుకన్ను కాపీ పోయించి మంచి చేసుకున్నాడు. ఆ మంచికనంతో నాలుగు రాత్రికృ నానా అవస్తలూ వడి రిజై నడవటం నేర్చుకున్నాడు.

"రిజై డైవింగ్ నచ్చు. నమ్మకమైన వాడేను" అని రిజై రాములు పర్తిపై చేసిన విమర్శలు, బాడుగకు రిజై సంపాదించుకో గలాడు చక్రవర్తి బి. ఏ. అయితే యిది ఆర్యెల్లు పట్టలేదు. అంతగా అవస్త పడలేదు.

ఓ తరవాతి తొనంతా కలత విడ్రపోతున్న వేళ రిజైచేట్టాడు చక్రవర్తి బి. ఏ. చేట్టాడు అంటే ఇంకాబాడుగకు బయలుదేర లేదు. తను చదివిన కాలేజీ దగరనుండి బయలుదేరడా మనుకున్నాడు. అందుకే కాలేజీవరకూ వడిపించుకునే వెళ్ళాడు.

సరిగ్గా కాలేజీ గేటు ముందు విలిపాడు రిజై. ట్రాదంగా జేబులో దాసుకున్న బి. ఏ. డిగ్రీ పైకి తీశాడు. ముప్పటిగా మూడుసార్లు చదువుకున్నాడు. అలాగే చేతబట్టుకొని రిజైచేట్టా మూడుసార్లు చదువ తీయలేకాడు. మళ్ళీ దాన్ని ట్రాదంగా మడిచాడు. మడిచిన దాన్ని ట్రైర్యంగా జాగ్రత్తగా రెండుగా వాడుగుగా... ఇలా వదహోరు నమాన దీర్ఘకర ప్రవృత్తులుగా చేశాడు. వాటిని రిజై కాలేజీ గేటుకి మధ్యగా వదేశాడు. జేబులోంచి మామిడి కామ మార్కు అగ్నిపెట్టితీసి అందులోంచి రెండు పుల్లంటిని ఒకేసారి గీచి అముక్కల కంటించాడు. చక్రవర్తి అమాయకుడు. అందుకే మామిడి కామ మార్కు అగ్నిపుల్లలు రెండు వృథాచేశాడు ఆ చివరిన బి. ఏ. డిగ్రీని కాల్రాటావకి. అంత కన్నా ఛీవ్ క్యాంటిటీని ఏదైనా ఒకేఒకపుల్లతో అడ్డు తంగా కాలేడి.)

ఆ ముక్కలు మందాయి. బ్రహ్మాండంగా మందాయి. గడ్డినరకంకన్నా, గుడ్డపీలికలకన్నా త్వరగామందాయి. వాటికన్నా అందంగామందాయి. చక్రవర్తి తెలిపి మాలిన తనానికి వృధాఅయిన మూడు సంవత్సరాలు ఆ మంటలో దేదీవ్య మానంగా వెలిగాయి.

తన జీవితంలోని అత్యంత విలువైన మూడు సంవత్సరాలూ దిగమింగిన ఆ కాగితపు ముక్కలు మండుతుంటే, తృప్తిగా సంకృప్తిగా చిరునవ్వు వచ్చుతూ రెండు చేతులూ దాచి చలిమంటి కామ కున్నాడు చక్రవర్తి.

అర్ధరాత్రి ఆ దృశ్యం చూచి కుమిలి కుమిలి ఏడ్చింది కాలేజీ ఏవరూ చూడకుండా. చీకట్లో కవరి కవరి ఏడ్చింది కాలేజీ.

ఏడ్చి ఏడ్చి నవ్వింది. చక్కన నవ్వింది.

“హాలగుండెల్లో శంక మండుతోంది!”

నిత్యం తమతో దోబూచులాడే నిండుజాబిలిని....

వండువెన్నెల్లో ఊయల్లాచే చలని చందమామను....

నల్లని నీడలేవో హత్య చేసుంటే నవ్వే హాలగుండెల్లో వణకు!

భవిష్యత్తంకా ఇలాగే రంగారు భృంగారు వెలుగుమయమని నమ్మి

పాలజాలలో ప్రతిమను చూసుకుంటూ నవ్వుతూ - విహరిస్తున్న

వచ్చని తోటను వరపరా....

స్వార్థంతో - ఉన్మాదంతో నరుక్కుపోతుంటే....

లేత గుండెల్లో భయం : అనంత ప్రకృతిలో, ఆకాశంలో

ఆ సుదూరంగా మందే గలాక్సీల్లో - నిండి నిర్భరమై

తమ ముఖాలపైకి ప్రేమగా చాస్తూవస్తున్న కాంతుల్ని, రంగుల్ని

కసిగా, విషంక్రక్కుతూ చీకటి - కప్పి, ఆపివేసుంటే....

నంతోవతరంగితమైన తెల్లని పసిగుండెల్లో క్రోధం :

మధువును వంచుకుంటూ మధురతను చిమ్ముకుంటూ

వీలతెమ్మెరల మేనూ కోయిలపాటలో తూగి

నిత్య వసంతంలో సుఖించాలనుకున్న తమ వెంటనేని జీవితాలను -

రాక్షస నిపణిలో క్రూరంగా వేలం వేసుంటే వలుకలేని సుతిమె తని గుండెల్లో,

ర కంలో - దెన్యం, తుఫాను : అంతా కలిపి ముందుకు చూస్తే

అనుమానపు అంగార జ్వాలలు ఆంతర్యంలో మండుతున్నాయి :

ఆనందం హవిస్తుగా జ్వలిస్తున్నాయి : అందాల హరివిల్లును హరిస్తున్నాయి :

- జ్వలన్మణి

కడుపుబ్బ నవ్వింది. నడవోరు పట్టా బయటపెట్టి మరీనవ్వింది.

నవ్వుతూ అంది. అర్చకుడా అభాగ్యుడా

బ్రతుకు నేర్వని వాడా బ్రతుక లేనివాడా

విజ్ఞానము నమూపార్చించిన వాడా విత్తము సంపాదించలేని వాడా

తెలివైన వాడా అవలేమీ తెలియని వాడా

అమాయకుడా అర్చకుడా. అభాగ్యుడా.

అంటూ నవ్వింది. బి. ఏ. డిగ్రీ కాలి బూడిదయింది. చక్రవర్తి

ఆ బూడిదను మనోనాయకుడి చిత్రాశ్యాన్ని మనో నదిలో కలిపినట్లు, వక్కన పున్నవైదీ కాల్రాలో

కలిపాడు. మురికిసిక్కిమీన ఆ బూడిద తెల్లలాతేలు తుంది, అది కొన్ని నిమిషాలక్రితం బి. ఏ. డిగ్రీ

అవి మానవ మాత్రుడెవరూ కనుక్కోలేదు. రాత్రి నెవ్వండు దాటింది.

రిజైకడిలింది. రిజై చక్రవర్తి రీలామహల్ కేసి బయలు దేరాడు. రీలా మహల్ నెకండ్ డిజీ వదిలే టైం. అందుకే జోరుతోడుగా పోవస్తున్నాడు

రిజైని వికారి చక్రవర్తి. "నీయి: రిజై అప్పు"

చక్రవర్తి పడనో బ్రేకవేశాడు. బయలుదేరిన వేళా వికేషం మంచిదనుకున్నాడు. వెంటనే బేరం తగిలించిది సంకోపించాడు.

ఎదురుగా ఎర్రబోపీ లాటికోనహా తననేపే వస్తూంది. వస్తూనే గడుముతూ అడిగింది.

"రై కేడి:" రాత్రిపూట రిజై తొక్కెట్టవచ్చుడు లైలుండాలన్న

సంగతిఅప్పుడు గుర్తొచ్చింది చక్రవర్తికి. చిక్క- మొహం వేశాడు.

"ఏరా: మాట్లాడవ్. వదస్తేవనకి" కక్కను కనిరినట్లు కనిరింది ఎర్రబోపీ.

చక్రవర్తి మనస్సు చివుక్కుమంది. డిగ్రీ నయితే కాల్రేకారుగాని అది మిగిల్చిన అది

మానాన్ని కాల్చుకోలేందికా. అందుకే కాన్సిడెయర్ "ఏలా" అనగానే రోషం వచ్చింది. కాని ఏం

లాటం: తను చేసింది తప్పు! బలవంతాన రోసొచ్చి, అభిమానాన్ని చంపుకోని బ్రతిమ

లాడుతూ అన్నాడు. "కమించండి, మీరపాటయింది. యిప్పుడే

బందివేశాను. యింకాకోటీగూడా కాలేదు. ఈ సారికి వదిలేయండి. ఇంతెప్పుడూ రైల్వేలెకుండా బందినడవను". చక్రవర్తి మొఠంమూచి ఎర్ర బోపీకాస్త జాలిపడింది.

వ్రగతి రిజిడ్రేషన్ యిదో క మామూలై పోయింది.

సరే వెనక్కు తిన్నా.

రిజి వెనక్కు తిరిగింది.

'పోలియో' ఎక్కి చూర్చొని అంది ఎర్రదోసి. రిజి ముందుకు కదిలింది.

అరండల్ పేట చివరలో ఓ యింటిముందాగింది ఎర్రదోసి రిజి దిగి ఆ యింట్లోకి జొరబడంది. చక్రవర్తి నోరుతెరుచునవి అతే చూడసాగాడు.

రైలు లేదని పట్టకొన్న ఎర్రదోసి అ రైలు లేని రిజిలోనే ఎండుతెక్కిందో, బండిదిగి బాడు గివ్వకుండాపోసి మళ్ళీ వచ్చి ఇస్తానని గూడా చెప్పకుండా ఆ యింట్లో ఎండుకు జొరబడిందో చక్రవర్తికి అర్థంకాలేదు. అక్కర్యంగా అతే చూడసాగాడు.

చక్రవర్తి అక్కర్యంలొంది తేడుకోకముందే యింట్లో సంహతన జరిగింది.

రెండు చౌకబాదన నైలాన్ ఓణీలు "ఏం మామా బాగున్నావా, రా!" అంటూ మీదెల్లా వడి మరీ అహ్వనిస్తున్నాయి ఎర్రదోసిని.

అప్పుడే వందే సరిచేసుకొంటూ కొండెంగా తూటూ వచ్చే ఓ జరికండువా 'పెదమనిషి' వక్కజేబులొంది రెండు రూపాయనోట్లు తీసి ఎర్ర దోసి చేతిలో పెట్టి సరిపెట్టుకోమని చేత్తో నైగ చేస్తున్నాడు. ఎర్రదోసి అనంభృష్టిగా మొహం ఆదోలా పెట్టి లోపలికెళ్ళింది. జరి కండువా తూటూ బయటికొచ్చింది.

బండెక్కి మత్తుగా నిర్లక్ష్యంగా అంది జరి కండువా, లేయ్, షాపీరా!"

"అయన...బాడుగ..." ననిగాడు చక్రవర్తి. వగలబడి నవ్వుతూ అంది జరి కండువా.

"కొత్తాడిలాగున్నావ్, పిచ్చి నన్నాసి. ఆ కాని జేబులో బాడుగేనా; అరవిప్పడవ్వడే బయటికి రాదు, వచ్చివా ఏ బాడుగ దబ్బులివ్వకుండాని వదల!"

జరి కండువామాటను పెదమనిషి మాటగా భావింది డిజైను ముందుకు లాగించాడు చక్రవర్తి. బ్రాడీ పేజీలో ఓ చిన్న మేడముందాగింది రిజి.

బండిదిగి తూలే కరీరాన్ని నిలదొక్కకుంటూ మహారాజులా చక్కాపోతుంది జరికండువా మాటా మంతి లేకుండా.

చక్రవర్తికి ఒక్క మందింది. వళ్ళు దిగువు కన్నయ్, కోపాన్ని తగ్గించుకుంటూ అడిగాడు.

"ఏమండీ బాడుగ దబ్బులు?"

జరికండువా వెనక్కు తిరక్కుండానే జవా బిచ్చింది.

"లేవు యిదేవేక అక్కడ కనబడు"

చక్రవర్తి విసిరిన క్రో ర వు. అవహ్యం చూపులు ఆ జరికండువా దాటి లోపలికి పోలేక తిరిగివచ్చాయి.

చక్రవర్తికి జీవితంమీద మొట్టమొదటిసారిగా అవహ్యం, నిరక్తి కల్గాయి. లోకంమీద కోపం ముందుకొచ్చింది.

"రీ, వెదవలోకం వెదవ మనుష్యులు, నీతిగా న్యాయంగా కష్టపడి సరిచేసేవారికి కూడు లేదు."

నిరక్తిగా జరికండువా నుండి దృష్టి మళ్ళిం

చాడు చక్రవర్తి. అప్పటివరకూ దిగబట్టివుందిర అవినీతి బ్రేకల్ని సడలించాడు. బంది ముందుకు సరిగైంది, చక్రవర్తి మళ్ళీ వెనుదిరిగి చూడ లేదు.

రికా స్పీడుగా పోతోంది. చక్రాలు గిరగిరా తిరుగుతున్నాయి. చక్రవర్తి మొదలులో అలోవ నలు గూడ ఆ చక్రాలాగే మళ్ళీ తిరుగుతున్నాయి. ఎర్రదోసి కాన్సేబుల్, జరికండువా 'పెదమనిషి' చౌకబాదు నైలాన్ ఓణీలు (ముసలి) పడుచు ఆ అ చక్రం క్రింద పడిపోతున్నాడు. పడిగూ మళ్ళీ విటారుగా లేవగలుగుతున్నాడు. చక్రవర్తికి అ దే అర్థం కావటంలేదు. అందుకే అతను అక్కర్యపోతున్నాడు ప్రతిసారీ.

తనుమాత్రం ఎండుకిలా ఈ రికామీద వంగ బడలి; తనూ చాళ్ళలా ఎండుకు విటారుగా విలబడలేకపోతున్నాడు; కాదు. తనూ నిలబడ గలడు. కాని ఎ న్నూ దూ ప్రయత్నించలేదు. ఇన్నడు ప్రయత్నించి చూడలి.

అలోవనంట్ బేకే వేరీరై ల్నేవేవనముందు రిజి ఆపాడు చక్రవర్తి.

బుకింగ్ హోల్లో ప్రయాణీకులు సహకృతి వస్తున్నాడు. అయితే అందరూ విడబోతున్నారో లేదో చెప్పటం కష్టం. కొందరు మాత్రం విడబోతున్నాడు. మిగి లిన కొందరు నిద్రపోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. లేదా నిద్రపోతున్నట్లు నడిస్తున్నాడు.

చక్రవర్తి హాలంకా ఓచారి కలయ జూడ సాగాడు. అలా చూస్తూచూస్తూ ఓ చౌట విలిచి పోయాయి అతని చూపులు. ఓ పెన్సరునిషి జేబు లోని మనిషుడు తన వైచే తొంగి చూస్తూ రారమ్మని అహ్వనిస్తుంది.

చక్రవర్తికి భయం భయంగా వుంది. మళ్ళీ ఓ మారు చుట్టూచూసి తన్నెవరూ గమనించటం లేదని తేల్చుకొని గుండె దిటవుచేసుకొని ముం దుకు నడిచాడు తడబడే అడుగులతో ఒకటి... రెండూ...అడుగులు వేసాడు నాలుగు పరకూఅంతే ఆగిపోయాడు. గుండెల్లో గుబులూ, నరాలలో వణుకు అతన్ని కదలనివ్వలేదు. ముఖ్యంగా అతన్ని విడిచి పెట్టలేక ఓమూల గట్టిగా వట్టుకొని యెలాడుతున్న నీతి. అతన్ని మరొక్క అడుగు ముందుకు వేయ నివ్వలేదు.

దూరంగా రైలు కూసింది, చక్రవర్తి వడివడిగా పట్టాలవేపు నడిచాడు.

దూరంగా రైలు దూసుకుంటూ వస్తూంది.

చక్రవర్తి రిద్దీక్రింద సిడలోకి నడిచాడు ఎవరూ చూడరని. (చక్రవర్తి అమానుకుడు. దావదలి నై ర్దిద్దీక్రింద సిడలోకే వెళ్ళక్కరలేదు, స్టేషన్లో అయిలా చాపాచ్చు. అంత రాత్రి అడుపడటానికి ఎవరూ లేరక్కడ. వున్నా గమనించేసితిలోలేదు)

చక్రవర్తి నిశ్చింతగా కళ్ళుమూసుకొనిపట్టాల మీద తల అనించి పడుకొన్నాడు. అతని కళ్ళలో ఎర్రదోసి...జరికండువా... చౌక బాదు నైలాన్ ఓణీలు...యనే మెదలుతున్నాయి.

ఒకటి...రెండూ...విమిషాలు గడిచాయి. పడి వరకూ.

చక్రవర్తి అక్కర్యంగా అరై తిమాళాడు. రైలు దూరంగా అగివుంది. సైన్ ఎర్రగా పిగ్గుల్ వెలుగు తుంది. చక్రవర్తి పదిపదిపాటకు పైగా చూశాడు. ఇంకా వచ్చిరైలు వెలగలేదు. రైలు కదలలేదు.

మృత్యువుగూడా చక్రవర్తిపి తిరస్కరిస్తుంది. వున్నట్టుండిచక్రవర్తి ముసలి తరిదండ్రులు, పెళ్ళి కానిచెల్లెలూగురుకోచ్చారు. మృత్యువు వదుపొమ్మని రయముతుంది బంపంతంగా దాన్ని కావలించ కోవటం యివ్వంతేక పోయిందతనికి.

లేచి మళ్ళీ రిజిడ్రగరకు వడవసాగాడు.

చక్రవర్తి బ్రతికిపోయాడు. కాని బి, ఏ, చచ్చి పోయింది. ఎన్నడో చచ్చిపోయింది. చక్రవర్తి బి, ఏ, ఏనాడో చచ్చిపోయాడు. ఇన్నడు బ్రతి కన్నది "చక్రవర్తి బిసారి" మాత్రమే.

కథలలో జాతీయత

(21 వ పేజీ తరువాయి)

వరణం వుంటుంది. తిన్న స్వభావాలు, తిన్న ఆచారాలు గం ప్రజలు, తమ చరిత్ర, జీవిస్తున్న డేశం సామాజిక పరిస్థితులు రూపొందించిన మనుష్యులు మనకి కనిపిస్తారు.

జాతీయ భావన

విశ్వాసం అన్నది ఏర్పడక, దానిని కదిలించడం చాల కష్టం. నాకో విశ్వాసం వుంది - ఒక కళాత్మకమైన రచనలో జాతీయ అంశం అనేది విలువలనూ, ప్రపంచ సంస్కృతియొక్క నైతిక ప్రాముఖ్యాన్ని ఆయా జాతీయ సంస్కృతికి చెందిన భావ చిత్రాలతో వ్యక్తీకరించడమే ననేది ఆ విశ్వాసం.

రాష్ట్రీయకత్యానికి, దానికి సంబంధం లేదు. కళంలో జాతీయ భావాన్ని కాపాడడం చాల ముఖ్యమని నా భావం. జాతీయ లక్షణాలను చిత్రించడమే మన లక్ష్యమని కాదు నా వుద్దేశం.

మన జాతీయ సాహిత్యాలలోవున్న ముఖ్యమైన అంశం, చిన్నప్పటినుండి దాంతర విషయక, కళావిషయక వియమాల యెడ వానికిగం దృక్పథం: కళాకారుడు ప్రజలలో ఒకడు కావాలి.

జాతి ఏదయినా సాహిత్యం కళలో ఇదిముఖ్యం.

మన కాలపు పమన్యల గురించి గతంగా ఆలోచించి, లోతుగా పరిశీలించే కళాకారుడు తన రచనలలో యీ నియమాన్ని ప్రతిబింబించక మానడు. ఏమంటే అకే మన పమాజంలో అస్తిమాంసార్పిణి నట్టిపోయింది.

